

HALSSAAR

212/78

G.P.S.

J 445

139/78

In the Supreme Court of South Africa
In die Hooggeregshof van Suid-Afrika

APPEL DIVISION
AFDELING

APPEAL IN CRIMINAL CASE
APPEL IN STRAFSAAK

J. NKQAYI

Appellant.

versus/teen

DIE STAAT

Respondent.

Appellant's Attorney... PRO DEO Respondent's Attorney... PC PTA
Prokureur van Appellant Prokureur van Respondent

Appellant's Advocate... RAUBENHEIMER Respondent's Advocate... C. NEL
Advokaat van Appellant Advokaat van Respondent

Set down for hearing on...
Op die rol geplaas vir verhoor op

(TPA)

CORAM: MULLER, DIEMONT ARR et HOEXTER WND AR

RAUBENHEIMER: 9h45 - 9h06

NEL: 9h06 - 9h15

CAU

Word die voormelde appel
gehandhaaf. Die doodstraf wat
appellant opgelê is word verander
gestel in in die plek daarvan
word hy twaalf (12) jaar gevangenisstraf
opgelê.

(Uitspraak per)
Muller AR
78 11 14

CAU
G. J. Miller

VERLOF OOK VERLEEN OM TEEN SKULDIGBEVINDING
TE APPELLEER - MILLER AR op 78:6:30

JAN NKQAYI

en

DIE STAAT

IN DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA.

APPELAFDELING.

In die saak tussen

JAN NKQAYIAPPELLANT

en

DIE STAATRESPONDENT

Coram: MULLER et DIEMONT, ARR., et HOEXTER, Wnd AR.

Aangehoor: 3 November 1978.

Gelewer: 14 November 1978.

UITSpraak.

MULLER, AR.

Die appellant het tesame met ene Nkosingathi Gwijana voor regter COETZEE en twee assessore in die Westelike Rondgang Plaaslike Afdeling te Potchefstroom tereggestaan op twee aanklagte van moord. Ek verwys na hulle

in...../2

in hierdie uitspraak as beskuldigde no. 1 (Nkosinathi Gwijane) en beskuldigde no. 2 (die appellant). Die Staat se saak was dat die twee beskuldigdes gedurende of omtrent Junie 1977 saam met ander persone, twee persone wat bekend was as Luk^s en Dladla vermoor het. Die twee beskuldigdes het onskuldig gepleit.

Dit blyk uit die getuienis dat daar op 'n plaas in die distrik Oberholzer, Transvaal, 'n myn is waar 'n groot aantal Swart mynwerkers in diens is. Sommige van die mynwerkers besoek gereeld sekere drinkhuise of smokkelhuise op die plaas waar drank aan hulle verkoop word.

Een aand gedurende Junie 1977 het 'n groep persone die twee oorledenes by 'n smokkelhuis gevang en daar aangerand. Die oorledenes is later dieselfde aand na 'n klipkoppie in die veld geneem waar 'n heel aantal meswonde aan hulle toegedien is. Sekere liggaamsdele van die oorledenes is ook verwyder. As gevolg van die wonde is die twee oorledenes dood en hulle

liggame..../3

liggame is later by 'n klipkoppie in die veld gevind. Die rede vir die groep se optrede teen die oorledenes was, soos deur sekere van die getuies by die verhoor verduidelik, omdat die oorledenes opgetree het as beriggewers aan die S.A. Polisie.

Getuienis wat namens die Staat aangevoer is het daarop gedui dat die twee beskuldigdes deel was van die groep wat die betrokke aand teen die oorledenes opgetree het.

Die beskuldigdes het albei getuig en beide het ontken dat hulle iets met die dood van die oorledenes te doen gehad het. Beskuldigde no. 1 se getuienis was dat hy wel saam met ander persone die aand teenwoordig was toe die oorledenes aangerand is maar dat hy bloot 'n toeskouer was en geen aandeel in die aanranding gehad het nie. Beskuldigde no. 2 se getuienis was dat hy nie die aand teenwoordig was toe die oorledenes aangerand is nie; dat hy glad nie met die aanranding te doen gehad het nie, en dat hy niks daarvan weet nie.

Die verhoorhof het bevind dat beide beskuldigdes lede was van die groep of bende wat die oorledenes aangerand het en hulle is albei skuldig bevind aan moord. In die geval van beskuldigde no. 1, wat 21 jaar oud is, het die verhoorhof bevind dat daar versagtende omstandighede is. In hierdie verband het die geleerde verhoorregter die volgende gesê:-

"Sover as beskuldigde no. 1 aangaan, is die vernaamste omstandighede in sy guns sy ouderdom; dat hy as jong man waarskynlik onder die invloed van andere was en hom deur die algemene gees waarmee die ding plaasgevind het, laat meesleur het. In sy geval is daar om hierdie redes wel sulke (versagtende) omstandighede teenwoordig."

Beskuldigde no. 1 is gevonnisd tot 7 jaar gevangenisstraf.

In die geval van beskuldigde no. 2, wat 38 jaar oud is, is bevind dat daar geen versagtende omstandighede is nie en hy is gevolglik tot die dood veroordeel.

Beskuldigde no. 2 het aansoek gedoen om verlof om teen sy skuldigbevinding en vonnis te appelleer. Verlof

wat die skuldigbevinding betref is geweier, maar verlof is aan hom verleen om teen sy vonnis te appelleer.

Nadat sodanige verlof toegestaan is, het beskuldigde no. 2 kragtens artikel 317 (1) van die Strafproseswet, 1977, No. 51 van 1977, by regter COETZEE aansoek gedoen dat n spesiale aantekening op die oorkonde aangebring word van n onreëlmatigheid wat na bewering tydens die verhoor begaan is. Die beweerde onreëlmatigheid was dat drie van die staatsgetuies in Sotho getuig het sonder dat hulle getuienis oorgetolk is in Khosa terwyl die beskuldigde n Khosa is en net die Khosa taal magtig is. Die betrokke getuies se getuienis was wel in Afrikaans oorgetolk.

Regter COETZEE was die mening toegedaan dat, gesien die verdediging van beskuldigde no. 2, naamlik, dat hy glad nie teenwoordig was toe die oorledene aangerand is nie, genoemde beskuldigde, wat deur n advokaat verteenwoordig was, nie benadeel was nie, maar die regter het

nogtans.../6

nogtans die gevraagde aantekening op die oorkonde aangebring omdat, volgens sy mening, hy verplig was kragtens artikel 317 om dit te doen omdat daar nie gesê kon word dat die aansoek nie ten goeder trou gedoen word nie of dat dit beuselagtig of onsinnig is of dat die toestaan van die aansoek op 'n misbruik van die geregtelike proses sou neerkom. Die aantekening lees soos volg:-

"Die tweede beskuldigde het nie begryp wat die presiese getuienis is wat woorde deliks afgelê word deur die drie hoof Staatsgetuies wat in Sotho getuig het en wat oorgetolk is na Afrikaans nie. Hy ken slegs Khosa. Alhoewel sy verdediging daarop neerkom het dat hy niks van die gebeure weet nie en dat dit slegs 'n kwessie is van foutiewe identifikasie, is dit nogtans onreëlmatig indien die getuienis nie in Khosa oorgetolk is so dat hy dit kon hoor nie. Die vraag hoe hierdie onreëlmatigheid onder die omstandighede sy verhoor affekteer, word voorbehou vir beslissing deur die Appèlhof."

Op appèl het die advokaat vir die appellant (beskuldigde no. 2) ons meegedeel dat hy namens beskuldigde no. 2

toegesê...../7

toegeë dat, gesien die aard van genoemde beskuldigde se verdediging, laasgenoemde nie benadeel is deur die onreëlmatigheid wat begaan is nie en dat die billikheid van die verhoor nie daardeur geraak is nie. Die advokaat het dus nie gevra dat die skuldigbevinding op grond van genoemde onreëlmatigheid ter syde gestel word nie en hy het sy betoog toegespits op die beskuldigde se appèl teen sy vonnis.

Aangaande die bevinding van die verhoorhof dat daar, in die geval van beskuldigde no. 2, geen versagtende omstandighede is nie, moet weereens beklemtoon word dat hierdie hof se bevoegdheid om met betrekking tot daardie bevinding in te gryp, beperk is. Na my mening is dit nie nodig om weereens die perke van daardie bevoegdheid te omskryf nie.

Op appèl voor ons het die advokaat vir beskuldigde no. 2 n heel aantal faktore gemeld op grond waarvan, soos hy betoog, die verhoorhof moes bevind het dat

daar..../8

daar wel versagtende omstandighede is. Die enigste van genoemde omstandighede wat, na my oordeel, bespreking regverdige is die toestand van beskuldigde no. 2 toe die misdaad gepleeg is en dit behels die vraag of hy tydens die aanranding op die oorledenes enigsins onder die invloed van drank was. In verband daarmee het die geleerde verhoorregter in sy uitspraak die volgende gesê:-

"Daar is geen suggestie dat op die besondere aand hy (beskuldigde no. 2) enigsins beïnvloed was deur drankinnamen nie."

In sy uitspraak aangaande die aansoek om verlof tot appel het die regter egter gesê:-

"Sover dit die vonnis aangaan, is dit nie ondenkbaar dat n ander hof miskien afleidings kan maak uit die getuienis wat dit moontlik maak dat die beskuldigde nie die doodvonnis opgelê moet word nie en ek is bereid om hom verlof toe te staan om slegs teen die vonnis te appelleer. Dit word so beveel."

Die bewyslas was natuurlik op beskuldigde no. 2

om op n oorwig van waarskynlikhede te bewys dat daar versagtende omstandighede was. Hy het egter nie ter versagting van vonnis getuig nie en, soos heel dikwels die geval is, het hy bly staan by sy getuienis dat hy glad nie by die misdaad betrokke was nie, nieteenstaande die hof se bevinding dat hy wel deel gehad het aan die misdaad. By beantwoording van die vraag of daar versagtende omstandighede was al dan nie was die verhoorhof natuurlik nie beperk tot die getuienis wat deur beskuldigde no. 2 aangevoer is nie. Die hof moes al die relevante getuienis oorweeg het.

(S.v.Mdletshe, 1978 (4) S.A.75 (A) op bl. 77 G.)

Oor die kwessie van drankverbruik deur beskuldigde no. 2 was daar die volgende getuienis:-

- (a) Beskuldigde no. 2 het getuig dat hy gewoonlik oor naweke drink by een van die drinkhuise of smokkelhuise op die plaas waar die misdaad gepleeg is. Hy drink ook soms daar gedurende die week,

en..../10

en dit gebeur partykeer dat hy dronk is. Hy het glad nie getuig oor sy toestand die betrokke aand nie want, soos reeds gesê, was sy verdediging dat hy nie teenwoordig was toe die misdaad gepleeg is nie en dat hy niks daarvan weet nie.

(b) Beskuldigde no. 1 het getuig dat die aanranding nie oor 'n naweek plaasgevind het nie maar wel gedurende die week. En dan volg daar in sy getuienis die volgende vrae en antwoorde:-

"En hierdie ander persone wat saam met hom drink, is dit van die persone wat ook daardie aand by Jubalani se huis gekom het?---Ja. Was hulle dronk?---Ja, hulle was dronk, hulle het ook die fluitjie geblaas. Fluitjie beteken dat daar nou oorlog gemaak word?---Toe hulle daar by die hek inkom, het hulle onder mekaar baklei."

Die "hom" waarna die getuie verwys het is beskuldigde no. 2 en, soos ek hierdie getuienis lees, was die groep persone wat die oorledenes aangerand het, en waarvan die hof bevind het

dat...../11

dat beskuldigde no. 2 een was, die betrokke aandronk en het hulle selfs onder mekaar baklei. In kruisondervraging het beskuldigde no. 1 hierdie getuienis soos volg herhaal:-

"Nou jy het getuig dat die groep wat daar by die huis van Mswasi ingekom het, julle (moet lees hulle) was dronk gewees?--- Ja.

Hoekom sê jy so?---Omdat hulle die fluitjie geblaas het en toe begin te baklei daar by die hek, toe het ek aangeneem dat hulle dronk is.

Was hierdie fluitjie blasery nie maar 'n teken van veglustigheid nie?--- Ja, omdat hulle ook dronk was.

Het jy iets agtergekom aan die manier wat hulle gestap het of gepraat het, dat hulle dronk was?---Die manier waarop hulle geloop het en die manier waarop hulle gepraat het. En ook die bakleierie het my oortuig dat hulle dronk is."

Wat die getuienis van beskuldigde no. 1 betref kan ek net byvoeg dat dit verwerp is maar alleen met betrekking tot sy verduideliking dat hy geen deel aan die aanranding gehad het nie.

(c) Die staatsgetuie, Stephen Phetolo, het getuig

dat die groep persone wat die oorledene aangerand
het by die drinkhuis jolyt gemaak het en geraas
het soos dronk mense. Toe hy die persone sien
loop het, het hulle nie geslinger nie.

- (d) Volgens die staatsgetuie Joyce Masie, ook bekend
as Beauty, was beskuldigde no. 1 daardie aand nug-
ter. Sy het nie getuig oor die toestand van no.
2 nie. Die oorledenes, sê sy, het die aand bier
gedrink by die drinkhuis waar sy werk.

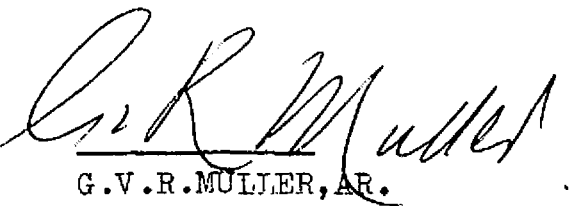
Na my oordeel was die verhoorhof geregverdig om
op die getuienis van beskuldigde no. 1 en ^{die} Staatsgetuie ,
Stephen Phetolo te bevind dat dit waarskynlik is dat die
groep persone wat die oorledenes aangerand het, van welke
groep beskuldigde no. 2 een was, die betrokke aand onder
die invloed van drank was en dat die verhoorhof fouteer het
in sy bevinding dat

"Daar ---- geen suggestie (is) dat op
die besondere aand hy (beskuldigde no.2)
enigsins beïnvloed was deur drank-in-
name nie."

Die..../13

Die verhoorhof moes, na my mening, bevind het dat daar wel versagtende omstandighede was op grond van die beskuldigde se beïnvloeding deur drank. Die vonnis van die verhoorhof moet dus ter syde gestel word. n Gepaste vonnis, onder al die omstandighede, en met inagnome van beskuldigde no. 2 se vorige veroordelings, sal, na my mening, 12 jaar gevangenisstraf wees. Hier kan ek net meld dat, in my opinie, beskuldigde no. 1 gelukkig was dat hy tot net 7 jaar gevangenisstraf gevonniss is.

Die doodstraf wat beskuldigde no. 2 opgelê is word ter syde gestel en in die plek daarvan word hy 12 jaar gevangenisstraf opgelê.

G.V.R. MULDER, AR.

DIEMONT, AR.)
HOEXTER, WND AR. ; Stem saam.